

Motion till riksdagen 2020/21:2996

av Pia Steensland m.fl. (KD)

En funktionshinderspolitik att lita på

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om uppföljning av barnkonventionen som lag och dess implementering på samhällets stöd för barn med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samtliga grundläggande behov ska vara assistansgrundande i sin helhet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten ska vara ensam huvudman för den personliga assistansen och att den nya lagen ska vara på plats före valet 2022 och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barn under 16 år och att personer med psykisk funktionsnedsättning ska ha fortsatt rätt till assistansersättningen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om makeansvaret och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att inkludera utövande av föräldraskap i de grundläggande behoven och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera åldersgränsen för assistansersättningen och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om omprövning av behovet av assistans och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utredning av en långsiktigt hållbar indexeringsbaserad finansieringsmodell för timschablonen för assistansersättningen och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja timschablonen för assistansersättningen med 2,2 procent år 2022 och 2023 och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av samhällsekonomiska konsekvenser av beviljande eller nekande av personlig assistans och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka det myndighetsgemensamma arbetet med att bekämpa organiserad brottslighet kopplad till assistansersättningen och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av sekretesslagstiftning i syfte att stärka den myndighetsövergripande kontrollverksamheten i arbetet med att bekämpa den organiserade brottsligheten och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta regler kring arbetskraftsinvandring och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om karenstid vid indragen tillståndsplikt på grund av oseriös assistansverksamhet och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör utredas huruvida även assistansanordnare ska omfattas av de av regeringen avsatta medlen för merkostnadsersättningen för covid-19-relaterade kostnader och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en fast myndighetskontakt och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om riktlinjer baserade på befintlig forskning och kunskap kring bemötande av personer med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell uppföljning av det förebyggande arbetet och åtgärder när en person med funktionsnedsättning är våldsutsatt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nationella mål för myndigheters beredskap vid krissituationer för personer med Downs syndrom och intellektuell funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nationell sammanställning av godkända hjälpmedel och medicintekniska produkter och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nationellt ramverk för patientavgifter kopplade till hjälpmedel och medicintekniska produkter och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökad valfrihet av hjälpmedel och medicintekniska produkter och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om koordinatörer som stöd till anhöriga och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om daglig verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om försöksverksamhet kring förenklad biståndsbedömning inom LSS-insatsen ledsagning och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kartläggning av tillgängligheten av ledarhundar och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om handlingsplan för fysisk aktivitet efter rehabilitering och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om specialanpassad idrottsutrustning och tillkännager detta för regeringen.

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att inkludera utövande av arbete i de grundläggande behoven och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur det kan förenklas för små och medelstora företag att anställa personer med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta hänsyn till behoven hos personer med funktionsnedsättning i utvecklingen av samhällets digitalisering och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att habiliteringsersättningen även ska omfatta personer som har daglig verksamhet enligt beslut från socialtjänstlagen och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om övergångsregler som tryggar den enskilde när en ersättningsform byter utformning och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda bilstödet angående specialanpassade bilbarnstolar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Den kristdemokratiska politiken är förankrad i en människosyn som utgår från människans okränkbara värde och att alla människor är olika. Utifrån sina egna villkor ska alla ha rätt till full delaktighet i samhället. Målet för funktionshinderspolitiken är att personer med funktionsnedsättning ska ha likvärdiga levnadsförhållanden med resten av befolkningen. Politiken ska fokusera på att förbättra tillgänglighet, utbildningsmöjligheter och förankring på arbetsmarknaden. Kristdemokraterna vill ha ett samhälle som ser, bejakar och inkluderar alla människor. Därför måste även kunskapen om dolda funktionsnedsättningar öka och situationen för personer med neuropsykiatrisk eller intellektuell funktionsnedsättning stärkas.

LSS-reformen (lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade), som infördes 1994 av den dåvarande borgerliga regeringen, är en rättighetslag som ska värnas och utvecklas. Då det gått 26 år sedan reformen infördes och samhället har utvecklats behövs en översyn för att kunna stå upp för de grundläggande värden som uttrycks i förarbetet till lagen. Flera insatser har gjorts genom åren för att stärka rätten för personer med funktionsnedsättning. Den 1 januari 2009 samlades diskrimineringslagstiftningen i en gemensam lag och funktionsnedsättning är en av sju straffbara diskrimineringsgrunder. Vi kristdemokrater har länge krävt att bristande tillgänglighet ska inkluderas i diskrimineringslagen och den 1 januari 2015 infördes det. Därtill beslutade Alliansregeringen efter riksdagens godkännande att Sverige skulle ratificera FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Sverige anslöt sig dessutom till ett frivilligt protokoll till konventionen som innebär att den som upplever sina rättigheter kränkta kan klaga till en övervakningskommitté. Från den 14 januari 2009 gäller konventionen för Sveriges del. Konventionen är en av de centrala FN-konventionerna om mänskliga rättigheter. Den skapar inte i sig några nya rättigheter utan tydliggör mänskliga rättigheter i relation till personer med funktionsnedsättning. Dess syfte är att säkerställa att personer med funktionsnedsättning kan åtnjuta sina mänskliga rättigheter.

Kristdemokraterna ser samtidigt mycket allvarligt på att assistansersättningen idag i vissa delar utnyttjas på ett felaktigt och brottsligt sätt som en del i grov organiserad kriminalitet. I den myndighetsgemensamma lägesbilden gällande organiserad brottslighet 2019 konstateras att brottsligheten mot assistansersättningen fortsätter och myndigheterna beskriver att problematiken kvarstår. Att bekämpa denna brottslighet är viktigt av flera skäl. Kriminaliteten är djupt allvarlig och hotar grunden för våra gemensamma välfärdssystem, samtidigt som det är en del i att göda grov organiserad brottslighet. Varje skattekrona ska gå till vad det är avsett för. Om inte den grova brottsligheten trycks tillbaka med kraft och luckorna täpps till, riskerar också tilltron till välfärdssamhället och i det här fallet assistansersättningen att hotas. I slutändan är det de allra mest utsatta som drabbas när skattemedel som var avsedda för dem hamnar som brottsvinster i de organiserade nätverkens smutsiga fickor. Det kan vi inte acceptera.

Även om mycket har förbättrats för personer med funktionsnedsättning om man ser till ett längre tidsperspektiv ser Kristdemokraterna dessvärre brister inom flera områden inom funktionshinderpolitiken som behöver åtgärdas. Våra förslag för att skapa en värdig och medmänsklig funktionshinderpolitik beskrivs nedan. Alla – även personer med funktionsnedsättning och deras familjer - ska kunna lita på Sverige. Det handlar om mänskliga rättigheter.

Barnkonventionen som svensk lag

Den 1 januari 2020 blev barnkonventionen svensk lag. Det finns flera delar av konventionen som har direkt beröring för barn med funktionsnedsättning. Det handlar om artikel 23: Barn med funktionsnedsättning har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv samt hjälp att aktivt delta i samhället; artikel 2: Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras; artikel 3: Vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa; artikel 6: Barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling; artikel 19: Barn ska skyddas mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, inklusive sexuella övergrepp och artikel 28: Barn har rätt till utbildning. Grundskolan ska vara obligatorisk, kostnadsfri och tillgänglig för alla. Kristdemokraterna anser att det är angeläget att Myndighet för delaktighet följer implementeringen av barnkonventionen som lag för att säkerställa att även rättigheterna för barn med funktionsnedsättning och barn till föräldrar med funktionsnedsättning stärks i enlighet med lagen intentioner.

Återupprätta intentionen med LSS

Intentionen med LSS är att personer med funktionsnedsättning ska kunna leva ett liv som andra. För att få insatser utifrån lagen ska den sökande omfattas av lagens tre så kallade personkretsar:

- Personer med utvecklingsstörning, autism eller autismsliknande tillstånd.
- Personer med betydande och varaktigt begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder orsakad av yttre våld eller kroppslig sjukdom.

- Personer med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och orsakar betydande svårigheter i det dagliga livet och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

Det finns tio olika LSS-insatser med det gemensamt att de ska anpassas till mottagarens individuella behov och garantera dennes goda levnadsvillkor. Insatserna ska därtill främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet. De tio insatserna som ska säkerställa att en person med funktionsnedsättning ska kunna leva ett liv som andra är: rådgivning och annat personligt stöd, personlig assistans; ledsagarservice; kontaktperson; avlösarservice i hemmet; korttidsvistelse utanför det egna hemmet; korttidsstillsyn för skolungdom över 12 år; boende i familjehem eller i bostad med särskild service för barn eller ungdom; bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad och daglig verksamhet. Dessvärre tvingas många personer med omfattande funktionsnedsättning och deras anhöriga att föra en kamp mot myndigheter för att få ta del av stöd som är nödvändigt för att klara sin vardag. Kristdemokraterna ser en utveckling där LSS har blivit en lag där det krävs att man bor i rätt kommun och har rätt omgivning som orkar ställa upp, ställa krav och överklaga myndighetsbeslut för att en person med funktionsnedsättning ska få det stöd som behövs för att leva ett liv som andra. Detta trots att LSS är en rättighetslagstiftning. Denna utveckling är djupt oroande.

Vi kristdemokrater ser också med stor oro på Socialstyrelsens lägesrapport 2019, Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning, som visar att barn som förlorat kommunal och statlig personlig assistans i allt större utsträckning hamnar på barnboende (tidigare kallat institution). 2017 var det 40 barn som för första gången (så kallat nybeviljande) fick beslut om en plats på en institution som dessförinnan hade förlorat sin assistans. Året innan var det 15 barn. Att tvingas till barnboende på grund av indragen assistans är en oacceptabel utveckling. Alla barn har rätt att växa upp och leva tillsammans med sin familj. Samhället måste göra sitt yttersta för att tillsäkra det stöd och den avlastning som behövs för att barnet, syskon och föräldrar ska må bra som familj.

I sammanhanget är det även värt att påminna om Sveriges skyldighet enligt FN-konventionen om att inte begränsa eller försvaga redan givna rättigheter. Vi måste motverka de nedskärningar som pågår inom inte bara assistansen utan inom flera LSS-insatser som exempelvis tillgång till kontaktperson, ledsagarservice eller avlösarservice. Det är avgörande främst ur det medmänskliga perspektivet då de olika LSS-insatserna på olika sätt ökar livskvaliteten för de berörda personerna och deras anhöriga. Men också för att det är positivt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv då investering i LSS kan generera gynnsamma effekter inom andra områden som minskade kostnader för hälso- och sjukvård, rehabilitering, psykisk ohälsa och sjukskrivningar.

Personlig assistans

Den personliga assistansen inom LSS skapade, när lagen instiftades, världsunika förutsättningar för personer med funktionsnedsättning till självbestämmande i sitt eget liv samt till att delta och bidra i samhället utifrån sina egna unika förutsättningar. De senaste årens inskränkningar i rätten till personlig assistans har skapat mycket sämre förutsättningar och en stor oro hos en stor andel av personer med funktionsnedsättning och deras familjer. Kristdemokraterna har därför lagt stort fokus och engagemang på ett konstruktivt arbete i syfte att driva på regeringen för att återupprätta rätten till assistansersättning.

Huvudmannskapet för personlig assistans är delat mellan stat och kommun. Assistansersättning från Försäkringskassan (staten) beviljas endast om de grundläggande hjälpbehoven (andning, personlig hygien, måltider, att klä av och på sig, kommunikation och annan hjälp som förutsätter ingående kunskap) uppgår till 20 timmar eller mer per vecka. Vid grundläggande behov under 20 timmar är den personliga assistansen kommunens ansvar.

Från tillkomsten av LSS år 1994, ökade antalet personer som beviljats assistansersättning upptill omkring 16 000 mottagare år 2015. Men 2016 började antalet minska. I juni 2020 var antalet personer med statlig assistansersättning cirka 13 900 personer. I regeringens budgetproposition för 2021 presenterar regeringen en prognos om att antalet personer med assistansersättning beräknas minska med ytterligare 300 personer under kommande år.

Trendbrottet i utveckling av antalet assistansberättigade skedde efter finansministern Magdalena Anderssons (S) uttalade i media i oktober 2015 om att det krävdes besparingar inom assistansen och sjukförsäkringen för att klara flyktingkrisen. Strax därefter kom S/MP-regeringens regleringsbrev till Försäkringskassan med direktivet att bryta utvecklingen av antalet timmar inom assistansersättningen. Konsekvenserna av direktivet har varit förödande eftersom myndigheten började tolka gamla domar ifrån Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) mycket mer restriktivt än tidigare.

Att rättspraxis har skärpts sedan 2016 är otvetydigt. Försäkringskassans rapport¹ konstaterar ”Att tvåårsomprövningarna togs bort har också lett till att vissa assistansmottagare har kvar sin ersättning, trots att de med största sannolikhet inte hade haft rätt till assistansersättning om de ansökt i dag.”

Rättspraxis har bland annat förskjutits så att endast den del av det grundläggande behovet som anses vara av mycket personlig eller integritetskänslig karaktär anses vara assistansgrundande. Detta medför i praktiken att den tid det tar att ta av och på kläderna närmast kroppen som räknas som grundläggande behov. Att ta på en ytterjacka även om det är minus 20 grader utomhus räknas inte. Bara den tid som är beröring av naken hud under ett toalettbesök räknas. Inte hela tiden det faktiskt tar att utföra ett behov. Detta är bara några få exempel på hur livet styckas upp i små delar. Situationen är orimlig och akut. Människors liv och familjer trasas sönder när de inte får den assistans de behöver för att klara sin vardag.

I Försäkringskassans regleringsbrev för 2020 gav regeringen myndigheten i uppdrag att analysera och beskriva orsakerna till att antalet personer som beviljats ersättningen minskar samt till att ersättningen upphör. En av slutsatserna i rapporten² är att antalet assistansmottagare minskade när det grundläggande behovet personlig hygien avgränsades till att hålla sig ren och liknande. Det som inte omfattas av rapporten är att Försäkringskassan nyligen uppdaterade sin vägledning³ av vad som ska omfattas av det grundläggande behovet personlig hygien med anledning av en dom i Högsta Förvaltningsdomstolen⁴. Myndigheten införde då en ännu striktare bedömning angående vad som räknas som det grundläggande behovet personlig hygien. Vägledning slår fast att det endast är hjälp som syftar till att hålla kroppen ren från smuts och andra ohälsosamma ämnen som kan godtas. Och då bara de delar av dessa behov som är av mycket privat eller integritetskänslig karaktär. Detta medför att det grundläggande behovet personlig

¹ Rapport – Analys av minskat antal mottagare av assistansersättning Försäkringskassan 2020

² Rapport – Analys av minskat antal mottagare av assistansersättning Försäkringskassan 2020

³ Försäkringskassan, Assistansersättning Vägledning 2003:6 Version 27 (sid 93).

⁴ HFD 2019 ref. 56, domsnytt 2019:031

hygien inte längre omfattas av exempelvis att använda deodorant, raka benen eller armhålarna, smörja in kroppen med hudkräm efter duschen, fila naglarna, trimma skägget, sminka sig och att använda balsam samt reda ut och torka håret. Kristdemokraterna anser att det är ovärdigt att personer med funktionsnedsättning fråntas rätten att få assistans för det som de flesta skulle räkna till våra dagliga hygienrutiner. När människor fråntas rätten till stöd för det mest grundläggande som att exempelvis förebygga svettlukt under armarna eller att fixa håret på morgonen undermineras både självkänslan och självförtroendet. Det är inte acceptabelt.

Samtliga grundläggande behov ska var assistansgrundande i sin helhet

Den 1 juli i år blev det en lagfäst rättighet att få stöd med andning och sondmatning. Det är ofattbart att nedskärningarna inom assistansen har gått så långt att det har krävts en lagändring för något så självklart. Men lagändringen var livsviktig och efterlängtd och något Kristdemokraterna har kämpat för länge. Samtidigt är det ingen hemlighet att Kristdemokraterna är mycket kritiska till att lagstiftningsprocessen har varit alldeles för långsam och krokig. Efter påtryckning från vårt parti, bland annat genom flertalet interpellationsdebatter i riksdagen, och funktionshinderrörelsens starka opinionsarbete har S/MP-regeringen och samarbetspartierna Centerpartiet och Liberalerna flera gånger tvingats backa och dra tillbaka bristande lagförslag. Lagförslag som riskerade att förvärra situationen för alla människor med assistansbehov för andra grundläggande behov än just andning och sondmatning. Många människor har farit illa medans januaripartierna har provat sig fram mellan olika lagtekniska lösningar.

För att återupprätta rätten till assistans krävs det mer än att ”bara” rädda andning och sondmatning. Dessvärre prioriterar januariöverenskommelsen mellan S/MP-regeringen och deras samarbetspartier C och L inte personer med funktionsnedsättning och deras rätt att leva ett liv som andra tillräckligt högt. Att säkerställa att samtliga grundläggande behov ska anses vara av integritetsnära karaktär i sin helhet är avgörande. Det saknas i avtalet och samtliga januaripartier röstade nej till Kristdemokraternas förslag angående detta i riksdagen i juni i år. Vi vidhåller att en lagändring är nödvändig och föreslår att det ges ett tilläggsdirektiv till pågående utredning ”Stärkt rätt till personlig assistans för stöd vid egenvård, vid tillsyn samt för barn”. Tilläggsdirektivet ska syfta till att samtliga grundläggande behov ska vara assistansgrundande i sin helhet. Därtill avsätter Kristdemokraterna resurser inom utgiftsområde 9 i syfte att finansiera en rättssäker tillämpning av LSS till följd av lagförtydligandet. Vi bedömer att sådana lagstiftningsförändringar kan vara på plats den 1 juli 2021. Den exakta kostnadsökningen är dock svår att uppskatta och ytterligare medel kan behövas.

Statligt huvudmannaskap för assistansersättningen

Som nämnt ovan är huvudmannaskapet för personlig assistans delat mellan stat och kommun. Assistansersättning från Försäkringskassan (staten) beviljas endast om de grundläggande hjälpbehoven (andning, personlig hygien, måltider, att klä av och på sig, kommunikation och annan hjälp som förutsätter ingående kunskap) uppgår till 20 timmar eller mer per vecka. Vid grundläggande behov under 20 timmar är den personliga assistansen kommunens ansvar.

Den delade ansvarsfördelningen har inneburit flera olika problem. Kommunen och staten har i vissa fall gjort helt olika bedömningar när det gäller en persons rätt till personlig assistans respektive assistansersättning. Bedömningarna är därmed rättsosäkra.

Därtill har de senare årens striktare rättspraxis medfört att allt färre personer kvalificeras för den statliga assistansersättningen. Fler har därmed blivit hänvisade till kommunal assistans.

När ansvaret för assistansen ligger på kommunerna kan det även bli konflikt mellan individuella rättigheter och kommunalt självstyre. Det är en risk för att kommunens budget och inte personens behov som avgör vilken omfattning stödet får. Idag måste också en person som har assistans via en kommun få rätten till insatsen bedömd på nytt om personen vill flytta till en annan kommun. Beslutet från den nya kommunen kan ha en helt annan omfattning eller till och med vara ett avslag trots att personen har haft assistans under stor del av sitt liv. Den risken är det många som inte vågar ta. En ungdom kan kanske inte flytta hemifrån. En annan tvingas tacka nej till arbete eller studier på annan ort. Den kommunala assistansen har skapat en inlåsnings effekt – en kommunarrest. Dagens system med ett kommunalt delansvar för assistansen begränsar därmed friheten och valfriheten för personer med funktionsnedsättning. Något som strider mot intentionen i LSS.

Med staten som ensam huvudman skulle assistansersättningen var tydligt kopplad till personen och dess behov istället för till folkbokföringsadressen. Därtill skulle förutsättningarna för likvärdiga och rättssäkra bedömningar i hela landet öka. Kristdemokraterna anser därför att staten borde ha ett ensamt huvudansvar för den personliga assistansen.

I januari 2019 presenterades utredningen Översyn av insatser enligt LSS och assistansersättningen (SOU 2018:88). I utredningen föreslås bland annat att staten ska ta över hela ansvaret för insatsen personlig assistans i syfte att skapa trygghet och förutsägbarhet för både dem som har behov av stöd och för de kommunala huvudmännen och privata aktörer som anordnar personlig assistans. En brist i LSS-utredningen är dock att utredningens förslag leder till fortsatt delat ansvarstagande. Utredningen föreslår att barn under 16 år och personer med psykisk funktionsnedsättning skulle förlora rätten till statlig assistansersättning. Det är därför glädjande att dessa förslag är undantagna från den remissprocess som nyligen påbörjades för den aktuella utredningen.

Frågan om huvudmannaskapet är angelägen. Tillsammans med Moderaterna och Vänsterpartiet har Kristdemokraterna därför lämnat in ett utskottsinitiativ i Socialutskottet där vi föreslår att regeringen skyndsamt ska påbörja en utredning där målsättningen är ett statligt helhetsansvar för den personliga assistansen. Initiativet klargör att vi vill att förslaget skall ligga på riksdagens bord våren 2022 så att den nya lagen kan implementeras före mandatperiodens slut. Initiativ bereds för närvarande i socialutskottet. Om initiativet stöds av en majoritet i utskottet kan ett tillkännagivande riktas till regeringen. Det är angeläget att en eventuell kommande utredning kring utformningen av ett statligt huvudmannaskap beaktar övergångsregler så att de som idag har kommunal assistans inte får försämrade villkor genom prövning mot en striktare rättspraxis än vi innevarande beslut exempelvis. Ett statligt huvudmannaskap ska stärka – inte riskera rätten till assistans.

Föräldraansvar och makeansvar

En bidragande orsak till att barn med omfattande funktionsnedsättning har förlorat rätten till personlig assistans är, utöver den tidigare inskränkningen kring rätten av assistans för andning och sondmatning, att föräldraansvaret bedöms vara omfattande. Vi välkomnar därför att regeringen har tillsatt utredningen ”Stärkt rätt till personlig assistans för stöd vid egenvård, vid tillsyn samt för barn” och kommer följa dess arbete noga.

Det är också angeläget att se över tillämpning av det så kallade makeansvaret som följer av att makar genom 1 kap. 1 § äktenskapsbalken har ett gemensamt ansvar för att vårda hem och barn. Ansvaret är också prövat i HFD som fastställer att man har ett gemensamt ansvar och att den make/maka som inte har det medicinska hindret ska kunna stå för en stor del av hushållet. Försäkringskassan har bedömt makeansvaret till i genomsnitt tio timmar per vecka. Makeansvaret och det ökade ansvaret som därigenom faller på den partnern som inte har det medicinska hindret riskerar att skapa stora påfrestningar för relationen. Under exempelvis småbarnsåren kan det vara avgörande för relationen att kunna dela ansvaret för barnets omsorg och avlasta varandra även i familjer där ingen av föräldrarna har en funktionsnedsättning. Konsekvenserna av myndighetstillämpningen av makeansvaret bör därför ses över av lämplig myndighet.

I sammanhanget är det också värt att belysa att utövande av föräldraskap inte räknas som grundläggande behov. Alla med behov av stödsatser inom LSS kommer inte kunna bli föräldrar men för de som har önskan och möjligheten är det viktigt att samhället erbjuder stöd. Bristande stöd i föräldraskapet riskerar medföra att någon känner sig tvingad att avstå från att bli förälder eller avstå från att ta det föräldraansvar som personen önskar och barnet behöver. Även ur ett barnperspektiv är det angeläget, då barn till föräldrar med en funktionsnedsättning riskerar att barnets behov inte tillgodoses på ett tillfredsställande sätt. Exempel på detta kan vara minskad möjlighet till tidig anknytning eller att den andre förälderns makeansvar kan medföra att det inte finns tid för att tillgodose barnets behov av delaktighet i fritidsaktivitet och föreningsliv. Sammantaget, föräldrar med funktionsnedsättning har precis som vilken förälder som helst ett föräldraansvar men kan behöva stöd för att utöva det. Kristdemokrater vill därför utreda möjligheten att inkludera utövande av föräldraskap i de grundläggande behoven för personlig assistans.

Åldersgräns för assistansersättning

Det finns ingen nedre åldersgräns för att kunna få personlig assistans, dock en övre på 65 år. Om du redan har personlig assistans och fyller 65 år får du behålla assistansen, som dock inte kan utökas efter din 65-årsdag. Får du utökade behov efter fyllda 65 år är du hänvisad till insatser enligt socialtjänstlagen (SoL). Skillnaden mellan lagarna är bland annat att personal som arbetar som personlig assistenter enligt LSS är knutna till personen och dess behov. Hemtjänstpersonal (SoL beslut) är däremot knutna till verksamheten. En annan skillnad är att hjälp enligt LSS vanligtvis är utan kostnad, medan SoL-insatser är avgiftsbelagda. Pensionsåldern höjdes nyligen vilket är ett uttryck för att vi är mer aktiva och har mer skyldigheter i samhället senare i livet idag, än vad vi var när LSS infördes 1994. Effekterna av om även personer över 65 år och som tillhör personkrets 3 (personer med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service) ges rätt till stöd utifrån LSS borde utredas.

Omprövning av rätten till personlig assistans

Den tidigare hållningen enligt 51 kap. 12 § socialförsäkringsbalken (SFB) var att rätten till assistansersättning ska omprövas sedan två år har förflutit från senaste prövningen och vid väsentligt ändrade förhållanden. Ett beslut om assistansersättning ska gälla oförändrat under två år, om förhållandena inte ändras väsentligt dessförinnan. Avsikten

är att den försäkrade ska ha möjlighet att förutse sin ekonomiska situation (jfr prop. 1992/93:159 s. 197). Även om en förändrad rättspraxis skulle påverka rätten till assistansersättning har den försäkrade därför ändå rätt att ha kvar sin assistansersättning fram till nästa omprövning. Vid en omprövning sedan två år förflutit tar Försäkringskassan ställning till om det sedan föregående prövning tillkommit författningar, rättspraxis eller annan normering som påverkar rätten till assistansersättning.

I takt med att den striktare rättspraxisen sedan 2016 medförde tvåårsomprövningarna att flera personer som hade haft assistansersättning under flera år, inte sällan under hela livet, förlorade timmar eller hela sin assistansersättning. Efter påtryckning av funktionshinderrörelsen, Kristdemokraterna och vissa andra partier i opposition beslöt regeringen att tvåårsomprövning av rätten till assistansersättning ska tas bort (proposition 2017/18:78). Beslutet medförde att Försäkringskassan ska ompröva rätten till assistansersättning i den utsträckning som denna rätt har minskat i omfattning på grund av väsentligt ändrade förhållanden som är hänförliga till den försäkrade. Vidare gjorde regeringen bedömningen att bestämmelsen om tvåårsomprövning bör återinföras så snart det finns förutsättningar för det. Det är oklart vilka förutsättningar som regeringen avser ska vara uppfyllda för att omprövningarna ska återinföras. Men det är ändå tillfredställande att socialministern vid upprepade tillfällen vid frågor från kristdemokraterna i riksdagen har uppgett att det för närvarande inte är aktuellt att häva omprövningsstoppet.

Som nämnt ovan konstaterar Försäkringskassans rapport⁵ att vissa personer idag, utifrån rådande rättspraxis, sannolikt inte skulle ha rätt att behålla sin assistansersättning om tvåårsomprövningarna återinförs. Kristdemokraterna vill därför betona att omprövningarna inte ska införas förrän nödvändiga lagändringar har gjort som säkerställer att samtliga grundläggande behov anses vara assistansgrundande i sin helhet. Vi ser därtill inte någon anledning till att det ska finnas rutinmässiga och obligatoriska nya bedömningar för alla personer vartannat år. Det gäller både kommunal och statlig assistans. Vi vet att det finns personer som det dessvärre inte kommer att vara någon skillnad eller förbättring för i deras behov assistans. Dessa personer och deras anhöriga ska inte behöva känna oro inför en omprövning av rädsla att de ska förlora eller få neddragning av sin assistans. Vi anser därför att omprövningar ska fokusera på att säkerställa att assistansen håller en god kvalitet och tillgodoser behoven i enlighet med intentionen LSS. Omprövningarna bör vidare ske med individuella intervall bedömda utifrån behov kopplat till var och ens unika situation. Vi anser därtill att behoven inte behöver omprövas från grunden, utan bara om de har förändrats. Detta eftersom att tvåårsomprövningarna i den form som de tillämpades före det tillfälliga stoppet 2018 kunde innebära att en persons beslut om personkretstillhörighet förändrades.

Det är också värt att notera att personer som har kommunalt beslutad assistans inte omfattas av omprövningsstoppen. Inte sällan sker det omprövning varje år. Eftersom kommunala beslut har samma rättspraxis att förhålla sig till som besluten på statlig nivå medför det att fler personer förlorar även rätten till kommunal assistans. Därtill initierar Försäkringskassan på eget initiativ omprövningar av assistansersättningen då det har uppstått förändringar i livsföringen som kan ha bestående förändring av behov. Det kan handla om att en person slutar skolan eller gifter sig. I praktiken är det därför många personer som inte omfattas av omprövningsstoppet. Dessa personer lever därför med en överhängande rädsla att förlora sin rätt vid kommande prövning. Människor känner sig

⁵ Rapport – Analys av minskat antal mottagare av assistansersättning Försäkringskassan 2020.

tvingade att avstå från att flytta hemifrån, studera vidare, ta ett arbete på annan ort, bli sambo, gifta sig och skaffa barn. Att människor hindras från att utvecklas personligt såväl som professionellt och att göra de livsval som personer utan funktionsnedsättning kan ta för givna är ovärdigt. Möjligheten att införa ett generellt omprövningsstopp med hänvisning till den striktare rättspraxisen bör utredas.

Höjd schablon av timersättningen för personlig assistans

När regeringen och samarbetspartierna aviserade budgetnyheterna presenterades uppräknings av assistansschablonen för 2021 med 3,5 procent som en rekordstor höjning. Uppräknings har under flera år varit alldeles för låg jämfört med kollektivavtalade löneökningar. Det är därför positivt att regeringen och samarbetspartierna C och L nu vill satsa på den. Det är något vi kristdemokrater har krävt under flera år. Men vid en närmare granskning är det mer tveksamt om det faktiskt är en så stor satsning i praktiken. På sidan 175 i budgetpropositionen anges: ”För 2021 har regeringen beslutat om en höjning av schablonbeloppet med 3,5 procent. Schablonbeloppet för assistansersättningen blir därmed 315 kronor per timme för 2021, en höjning med 10 kronor och 70 öre.” Det nämns ingenting om den faktiska nivån på timersättningen för 2022 och 2023. Det är därmed oklart om det kommer ske en procentuell ökning av schablonen från 2021 till 2022 respektive från 2022 till 2023. Om det är regeringens avsikt att höja schablonen för timersättningen med 3,5 procent ena året, för att därefter bibehålla nivån på 315 kr/timme de kommande åren är det stor risk att verksamhetens kvalitet urholkas. För att få reda på regeringens intentioner ställde Kristdemokraterna följande skriftlig fråga till finansministern: ”Har regeringen för avsikt att bibehålla den faktiska nivån på schablonersättningen för assistansersättningen på 315 kr/timme även under 2022 och 2023 eller kommer regeringen verka för en procentuell årlig höjning även efter år 2021?” Dessvärre begärde finansministern förlängd svarstid till efter allmänna motionstiden varför regeringens intentioner vid tidpunkt för den här motionens inlämnande fortfarande okänd.

Kristdemokrater menar att det krävs en långsiktigt hållbar finansieringsmodell för assistansersättningen baserat på en indexeringsmodell för att säkerställa att seriösa arbetsgivare med kollektivavtal ska kunna bedriva personlig assistans med kvalitet. Detta bör utredas. Med anledning av den aktuella budgetpropositionen accepterar Kristdemokraterna regeringens nivå på schablonersättningen för 2021 inom utgiftsområde 9 men föreslår en höjning med 2,2 procent per år för 2022 och 2023.

Samhällsekonomiska effekterna av personlig assistans

Regeringen motiverar de striktare direktiven i regleringsbrevet till Försäkringskassan 2016 och till den pågående LSS-utredningen med att antalet timmar inom reformen hade ökat kraftigt. Det finns flera möjliga förklaringar till denna ökning. För det första medför intentionen med en rättighetslag som LSS en stor förändring av förutsättningarna jämfört med innan assistansreformen infördes. Före LSS-reformen var det ofta den kommunala budgetens utrymme, snarare än behovet hos den assistansberättigade, som styrde assistansens omfattning. Omfattningen av de insatser som utfördes av anhöriga före LSS, inte minst för barn med omfattande behov, underskattades i hög grad. Även befolkningsutvecklingen och utökningen av vilka som har rätt att ta del av personlig assistans har förändrats sedan införandet.

En kostnadsökning kopplat till ett ökat antal timmar inom LSS-reformen innebär däremot inte per automatik att de totala samhällskostnaderna ökar. Detta eftersom assistansen kan ersätta andra insatser med tillhörande kostnader. Assistansen avlastar exempelvis anhöriga som i större omfattning kan förvärvsarbeta. Den anhöriges risk för sjukskrivning minskar också. Även den assistansberättigade själv kan i vissa fall förvärvsarbeta tack vare assistansen. Dessutom arbetar cirka 90 000 assistenter inom LSS-reformen. Socialstyrelsen har efter en gedigen kartläggning av kostnadsutvecklingen konstaterat att ”personlig assistans är en insats som i mycket hög grad bidrar till att personer med svåra funktionsnedsättningar kan vara aktiva och delaktiga i samhällslivet samt själva bestämma över sitt liv. Många stödbehov tillgodoses av personlig assistans och insatsen är på många sätt kostnadseffektiv jämfört med andra insatser. I vissa situationer kostar dock personlig assistans mer än andra insatser”.

I en nylig studie vid Linnéuniversitetet⁶ har forskarna granskat handläggningen av 100 utredningar av personlig assistans som gjorts vid Försäkringskassan. Resultatet visar att fokus på besparingar kan få allvarliga konsekvenser för personer med funktionsnedsättningar. Forskarna hävdar att målsättningen för funktionshinderpolitiken, delaktighet på lika villkor, i praktiken har bytts ut mot ekonomiska mål. Det har medfört allvarliga konsekvenser för personer med omfattande funktionsnedsättningar, som riskerar att exkluderas från delaktighet i samhällslivet. Resultatet visar också på problem med rätts-säkerheten i utredningsprocessen. Det förekommer exempelvis att den sökande eller dennes företrädare inte hörts. Resultaten bekräftar också att den sökandes aktiviteter ofta fragmentiseras, vilket bidrar till att den tid som räknas in inte når upp till de 20 timmar som krävs för att få statlig personlig assistans via Försäkringskassan. Forskarnas slutsatser av studien är att de socialpolitiska målen i LSS om goda livsvillkor nu förändras genom en utredningspraktik som istället har ekonomiska besparingsmål som förtecken. Detta är en utveckling som vi kristdemokrater inte kan ställa oss bakom.

Vi kristdemokrater anser att en kartläggning bör göras över de samlade samhälls-ekonomiska effekterna av personlig assistans. Denna kartläggning bör titta på konsekvenserna för andra stödsystem för den enskilde och för dennes anhöriga vid beviljande eller avslag av assistansersättning samt hur det för den enskilde och dennes anhöriga påverkar arbetskraftsdeltagandet.

Organiserad brottslighet inom assistansersättningen måste bekämpas

En insats som för den enskilde är så avgörande, men som samtidigt utgör en avsevärd kostnad för skattebetalarna, måste självklart noggrant följas upp och utvärderas regelbundet. De senaste årens ökning av organiserad brottslighet riktad mot olika välfärds-system inklusive LSS riskerar dessutom att medel som avsätts för personer med mycket omfattande stödbehov istället hamnar i skrupellösa människors fickor utan att något vårdbehov tillgodoses. Det är oacceptabelt.

I Myndighetsgemensam lägesbild organiserad brottslighet 2019 konstateras att arbetstillstånd för personlig assistans bedöms vara ett riskområde:

Brottsligheten mot assistansersättningen fortsätter och myndigheterna beskriver att problematiken kvarstår. Huvudmännen gör på kort tid stora ekonomiska vinster på sina upplägg, som går ut på att överdriva assistansbehovet, utföra mindre assistans

⁶ Berggren et al 2019, European Journal of Social Work. Strategier för besparingar i Försäkringskassans utredningar av ansökningar om personlig assistans – förändringar i svensk funktionshinderpolitik.

än vad man har begärt ersättning för, alternativt inte utföra någon assistans överhuvudtaget.

Det förekommer organiserade upplägg där funktionsnedsatta personer hämtas till Sverige för att ansöka om assistansersättning, och att anhöriga får arbetstillstånd som assistenter. Arbetskraftsinvandringen inom assistansområdet fyrdubblades under perioden 2009 – 2018. Det finns exempel där företag som tidigare utfört assistans har gått över till hemtjänst eller kommunal assistans, där kontrollen bedöms vara mindre utvecklad.

Den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet startades 2009. Myndigheterna som ingår i satsningen är Arbetsförmedlingen, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten, Kustbevakningen, Migrationsverket, Skatteverket, Säkerhetspolisen, Polismyndigheten, Tullverket och Åklagarmyndigheten. Myndigheterna samverkar i nationellt underrättelsecentrum (Nuc) och regionala underrättelsecenter (Ruc). Kristdemokraterna ser positivt på detta samarbete men har under flera år motionerat om att denna samverkan behöver utökas och fördjupas för att förhindra och upptäcka denna typ av brottslighet.

I en rapport från nationellt underrättelsecentrum⁷ konstateras följande i slutsatserna:

Kombinationen av en rättighetslagstiftning inom assistansersättning och en generöst utformad arbetskraftslagstiftning innebär att staten blir möjliggörare för systematiska brottsupplägg. Genom cyniska upplägg där utsatta individer ofta exploateras uppnår aktörerna stor ekonomisk vinning helt på skattebetalarnas bekostnad.

Nuc bedömer sammanfattningsvis att det handlar om ett systemfel och att det därmed kan finnas behov av att se över rådande lagar och regler kring brottsproblematiken, men även att åtgärder kan behöva vidtas för att stärka samverkan och kontroll hos alla berörda myndigheter. Tidigare utredningar har pekat på den omfattande brottsligheten mot välfärdssystemen. Det är angeläget att den organiserade brottsligheten beivras. Kristdemokraterna menar att det krävs ett förstärkt myndighetssamarbete och en översyn av sekretesslagstiftning i syfte att stärka den myndighetsövergripande kontrollverksamheten för att bekämpa brottsligheten.

För att undanröja missbruk och utnyttjande av systemet med arbetskraftsinvandring har Kristdemokraterna föreslagit en rad skärpningar. Vi föreslår bland annat att det ska krävas en medellön på 35 000 kronor per månad, såvida det inte rör yrken där det råder brist på arbetskraft. Vi vill även införa ett försörjningskrav för familjemedlemmar till arbetskraftsinvandrare.

Den tillståndsplikt som införts för företag inom personlig assistans utgör en förbättring, men är inte tillräcklig. Ivo behöver fler redskap för att stoppa oseriösa aktörer. I dag finns problemet att befattningshavare som förlorat sitt tillstånd omgående kan starta nya bolag. Det finns flera exempel där en krets av befattningshavare har varit inblandad i flera oseriösa assistansverksamheter. Detta drabbar både de seriösa företagen och förtroendet för assistansen i stort. Naturligtvis ska det inte vara omöjligt att driva nya verksamheter för att man vid ett tidigare tillfälle misslyckats. Men det måste samtidigt finnas regler som stoppar aktörer från att kringgå intentionen i tillståndsplikten och återkommande starta nya verksamheter som inte har de assistansberättigades bästa för ögonen. Ivos inspektioner räcker en bit på vägen, men det är tillståndsprövningen som är avgörande för om den assistansberättigade får den kvalitet han eller hon har rätt till. Man kan därför tänka sig en förändring av Ivos tillståndsgivning för personlig assistans,

⁷ <https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/f7fe1935-26c5-4ba4-bf18-f76b501739b4/rapport-olle-nationellt-underrattelsecentrum-2020-09-23.pdf?MOD=AJPERES&CVID>.

där ägare, styrelse och andra ledande befattningshavare vid nyansökan prövas mot tidigare indragna tillstånd, med en begränsningsperiod på tio år. Har man varit involverad i en assistansverksamhet som fått tillståndet indraget av Ivo är det rimligt att man inte omgående kan få tillstånd för en ny verksamhet i samma bransch.

Uppmärksamheten kring organiserad brottslighet inom personlig assistans kan påverka allmänhetens inställning och förtroende för ett välfärdsystem som är ett livsnöd-vändigt skydds nät för personer med funktionsnedsättning. Ett minskat förtroende för att skattepengarna verkligen går till att täcka faktiska behov riskerar att helt undergräva stödet för LSS-reformen som helhet. Enskilda personer med personlig assistans och assistansanordnare som har ärliga uppsåt riskerar dessutom att bli eller uppleva sig utpekade som brottslingar. Eller som en onödig belastning. Det är en oacceptabel utveckling. Inte minst därför är det angeläget att med större kraft bekämpa den organiserade brottslighet som riktar in sig på att utnyttja assistansersättningen och andra välfärdsystem. Felaktigt utbetalda skatte Kronor till kriminella är ett allvarligt hot mot vår gemensamma välfärd och slår hårdast mot de utsatta i samhället som är i behov av stöd. Pengarna som samhället avsätter till LSS ska ge människor med omfattande funktionsnedsättning en möjlighet att leva ett liv som andra – inte goda kriminell verksamhet. Men att regeringen vid upprepade tillfällen har försvarat nedskärningar som har drivit på den striktare rättspraxisen med att skylla på fusk och överutnyttjande, utan att vidta konkreta och kraftfulla åtgärder för att komma åt den organiserade och systematiska brottsligheten är oacceptabelt.

Merkostnadsersättning under coronapandemin

Regeringen lovade under i våras att assistansanordnare skulle omfattas av den statliga merkostnadsersättningen för coronarelaterade kostnader. Dels på direkt fråga från Kristdemokraterna i Socialutskottet. Dels i en intervju i Assistanskoll den 15 maj. Ansökning skulle ske via kommunerna. Under sommaren framkom det dessvärre att kommun efter kommun tolkade riktlinjerna kring ersättningsstödet på så sätt att privata assistansanordnare inte kunde omfattas. Detta främst för att assistansen är kopplas till person och inte kommunal verksamhet. På en skriftlig fråga från Kristdemokraterna i riksdagen angående hur ministern skulle säkerställa att assistansanordnarna skulle få del av merkostnadsersättningen svarade socialministern att det är kommunerna utifrån socialstyrelsens anvisningar som avgör vilka verksamheter inom kommunen som får ersättning. Då ministern även svare de att hon uppmärksammat frågan och att regeringen utifrån behov kommer ta initiativ för att minska smittspridning och skydda riskgrupper. Ställde Kristdemokraterna en följdfråga angående om Socialministern var villig att införa en speciallösning för att assistansanordnare ska få del av merkostnadsersättningen för covid-19-relaterade kostnader, exempelvis genom ett uppdrag till Försäkringskassan. Svaret på den frågan var beklagansvärt då den bara innehöll en hänvisning till tidigare svar. Det är anmärkningsvärt att regeringen inte är villig att hitta en lösning för alla de assistansanordnare som, precis som aktörer inom vård och omsorg, har gjort sitt yttersta och lagt stora summor pengar på skyddsutrustning och annat för att säkerställa att smitta inte sprids mellan personal och assistanstagare. Kristdemokraterna anser att det bör utredas huruvida assistansanordnarna ska omfattas av de av regeringen avsatta medel för merkostnadsersättningen för covid-19-relaterade kostnader.

LSS-boende

De olika boendeformerna som omfattas av LSS – korttidsvistelse utanför det egna hemmet, boende i familjehem eller i bostad med särskild service för barn eller ungdom, bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad – kallas här i korthet LSS-boenden. Dessa boendeformer är ett bra komplement till andra LSS-insatser. Exempelvis kan korttidsboenden ge föräldrar till barn med funktionsnedsättning värdefull avlastning och en större möjlighet att fokusera på eventuella syskons behov.

Kristdemokraterna vill understryka att dessa boendeformer kan erbjudas men att de inte får påtvingas de som önskar bo i ett eget boende med stöd av exempelvis personlig assistans. LSS är en rättighetslagstiftning som ska utgå ifrån och respektera den enskildes behov och önskemål. Om den enskildes vilja inte respekteras vid val av boende, riskerar vi att återgå till den institutionalisering som fanns före LSS. Det kan vi inte acceptera.

Det finns många LSS-boenden som bedriver fantastisk verksamhet där behovet hos de boende alltid respekteras och sätts i första rummet och där personalen får kontinuerlig kompetensutveckling. Men dessvärre finns det också verksamheter med stora brister. Detta har under den senaste tiden aktualiserats av Uppdrag granskningens program ”Bakom stängda dörrar”. Programmet beskriver vanvård och missförhållande som ger upphov till tragedier av det absolut värsta slaget. Bilden bekräftas av rapporter ifrån Socialstyrelsen och Inspektionen för vård och omsorg. Den oro som många personer med funktionsnedsättning och deras anhöriga får leva med varje dag är omänsklig. Tryggheten och tilliten till att samhället kommer ge ett gott stöd till de som behöver det som mest måste återuppbyggas från grunden. En nyckelfaktor är att personal inom all LSS-verksamhet har grundläggande ändamålsenlig kompetens och stöd från närvarande chefer. Chefer som på plats arbetar aktivt med att skapa ett gott arbetsklimat, främjar kompetensutveckling och säkerställer att rutiner och arbetsplaner efterföljs och utförs på ett korrekt sätt.

Kompetens och bemötande

En viktig grundförutsättning för kvalitet i all verksamhet som berör personer med funktionsnedsättning är kompetent personal. Det är inte bara viktigt inom LSS-verksamheten utan även inom exempelvis färdtjänst, skola, räddningstjänsten samt rätts- och polisväsendet. Det är också avgörande att tjänstemän vid olika myndighetsnivåer – nationell, regional och kommunalt – besitter rätt kompetens för att på bästa samtala med och bedöma det individuella behovet av insatser på ett rättssäkert sätt. Kristdemokraterna anser därför att Socialstyrelsen bör ges i uppdrag att ta fram riktlinjer baserat på befintlig forskning och kunskap kring hur ett gott bemötande mot personer med funktionsnedsättning ska vara.

Socialstyrelsens lägesrapport för 2019 ”Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning” visar att personer med funktionsnedsättning är mer utsatta för våld än andra. Trots det saknar många kommuner rutiner för att upptäcka våldsutsatthet inom LSS-verksamheter. Endast en tredjedel av kommunerna använder de standardiserade bedömningsmetoder som Socialstyrelsen rekommenderar för att upptäcka våldsutsatthet hos enskilda vuxna inom LSS. Många kommuner saknar dessutom rutiner för hur de ska agera vid indikation på våldsutsatthet. Vi anser därför att de ska ske en nationell uppföljning för att säkerställa att kommunernas fullföljer sina skyldigheter med att arbeta förebyggande och med att vidta åtgärder när en person med

funktionsnedsättning är våldsutsatt. Vi anser även att det ska upprättas nationella mål för hur berörda myndigheter ska kunna ha god beredskap i frågor som rör krissituationer för personer med Downs syndrom och intellektuell funktionsnedsättning.

Hjälpmedel och medicintekniska produkter

Att ett hjälpmedel eller medicinteknisk produkt är anpassad utifrån den enskildes behov har stor betydelse för att en person med funktionsnedsättning ska ha full delaktighet och frihet inte bara i samhället utan också i sitt eget liv.

Utbudet av, och självkostnaden för, hjälpmedel och medicintekniska produkter skiljer sig kraftigt åt mellan olika regioner. För att utbudet ska vara så brett som möjligt är det angeläget att en person, oavsett var i landet den bor, kan välja produkter ifrån en nationell sammanställning över de hjälpmedel och medicintekniska produkter som är godkända och kvalitetssäkrade i de olika regionerna. Förutsättningarna för att införa nationella ramverk angående patientavgifter kopplade till hjälpmedel och medicintekniska produkter bör också utredas.

Vi vill även utreda möjligheten att den enskilde ska kunna välja hjälpmedel utanför den fastställda listan. Denna ökade valfriheten kan för vissa ge ett mervärde i livet och bättre livskvalitet. Detta ska ske utan att det blir dyrare för det offentliga eftersom den enskilde står för eventuell merkostnad utöver den fastställda pengan. Vid val av anpassade hjälpmedel utanför den godkända listan, behöver dock en riskanalys genomföras utifrån eventuella funktionella risker. Formerna för detta bör utredas.

Rådgivning och annat personligt stöd

Riksrevisionen konstaterade i en granskning från 2011 att det fanns samordningsproblem avseende stöden till barn och unga med funktionsnedsättning. Den dåvarande barn- och äldreministern, Maria Larsson (KD), gav därför Socialstyrelsen i uppdrag att analysera stödet och ge förslag på försöksverksamhet med samordnare. Socialstyrelsen konstaterade också att det fanns en osäkerhet bland landstingen om vad insatsen rådgivning och stöd ska innehålla. Socialstyrelsen fick i uppdrag att ta fram en struktur för åiterrapportering av insatsen.

Eftersom Socialstyrelsens rapport visade att föräldrar till barn med funktionsnedsättning har behov av samlad information om regelverk och ansvarsområden för olika verksamheter ansågs 1177.se som en lämplig informationskanal.

Kristdemokraterna anser att det är lovvärt att flera initiativ har tagits under de senaste åren för att dels förbättra samordningen kring barn och unga med funktionsnedsättning, dels öka föräldrars, myndigheters och beslutsfattares kunskap kring vilka regelverk och verksamheter som finns. I ”Vägar till förbättrad samordning av insatser för barn med funktionsnedsättning. Kunskapsstöd om samordnad information, gemensam planeringsprocess och praktiskt stöd” (2017) har Socialstyrelsen tagit fram modeller för hur stödet till anhöriga till barn med funktionsnedsättningar ska kunna fungera. Där beskrivs bland annat om möjligheten till koordinator, vilket är implementerat i Storbritannien.

I Storbritannien är dessa koordinatörer helt fristående från myndighetsutövningen och bygger upp ett kontaktnät som underlättar samarbete med skola, individ och familjeomsorgen, kommunens LSS-handläggare, med habilitering och annan vård inom

landstinget eller med andra aktörer. En viktig uppgift för koordinatören är att påtala systemfel för att minska organisatoriska mellanrum, felaktig eller otydlig information eller otillgängliga tjänster. Även i Sverige finns goda erfarenheter där exempelvis Nationellt kompetenscentrum anhöriga (Nka) och Socialstyrelsen 2018 initierade ett projekt för att ge intresserade kommuner möjlighet att utveckla, och praktiskt tillämpa, funktionen som koordinator, för att på bästa sätt möta de behov av stöd som finns hos föräldrar som har barn med funktionsnedsättning. Projektet kommer att pågå till december 2021. Kristdemokraterna ser med stor respekt på det stundtals övermäktiga ansvar som idag ligger på anhöriga till barn med funktionsnedsättningar. De brittiska erfarenheterna av koordinatör är goda. Kristdemokraterna anser att modellen med koordinatörer i svensk kontext bör prövas i en större försöksverksamhet.

Kristdemokraterna anser vidare att det kan vara värdefullt med en fast personlig kontakt på myndigheten. En handläggare som är väl förtrogen med tidigare utredningar och insatser skulle möjliggöra en bättre kontinuitet i ärendehantering och uppföljning av de beviljade insatsernas kvalitet.

Daglig verksamhet

Daglig verksamhet ska ge en meningsfull sysselsättning utifrån personens specifika förutsättningar. Den enskilde ska inom ramen för insatsen daglig verksamhet ha rätt till en inledande kartläggning för att fastställa hur den bäst kan anpassas och utformas utifrån de individuella behoven.

Socialstyrelsens lägesrapport för 2019 ”Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning” visar att få personer med funktionsnedsättning går vidare från daglig verksamhet till arbete eller studier. Av de 33 800 människor som var i daglig verksamhet 2014 fick 0,2 procent – 72 personer – lönearbete i minst två år. Därtill visar rapporten att få kommuner, knappt 15 procent, har överenskommelser om samverkan mellan LSS-verksamheter och Försäkringskassan samt Arbetsförmedlingen. Dessutom har endast 14 procent av kommunerna skriftliga, aktuella rutiner för att årligen pröva den enskildes möjligheter till arbete eller praktikplats.

LSS-utredningen som presenterades i januari 2019 hade följande förslag angående daglig verksamhet som kristdemokraterna anser borde genomföras.

Socialstyrelsen bör få i uppdrag att, i samarbete med Myndigheten för delaktighet, ta fram kunskapsunderlag för hur den dagliga verksamheten kan utformas så att de som står längst från arbetsmarknaden får ökade möjligheter till såväl att förvärva och bibehålla sina förmågor som till delaktighet i samhället. En kartläggning av förhållandet mellan insatsen daglig verksamhet och arbetsmarknads- och utbildningsområdena ska utgöra utgångspunkt för en översyn av insatsen. Den ska avse såväl frågan hur personer i daglig verksamhet som har utvecklat sina förmågor kan prövas mot arbetsmarknaden som de ekonomiska och organisatoriska förutsättningarna för att på olika sätt möjliggöra en övergång till arbete eller studier i kombination med deltagande i daglig verksamhet.

Försöksverksamhet – förenklad biståndsbedömning för ledsagning

Kristdemokraterna är djupt bekymrade över den utveckling med nedskärningar som skett inom LSS, och då inte enbart den personliga assistansen, de senaste åren. På ett långsiktigt plan måste bedömningarna av behovet enligt LSS präglas av mer medmänsk-

lighet och ett tillvaratagande av personens egen bedömning av hur omfattande behovet av assistans eller andra LSS-insatser är. Flertalet funktionshinderorganisationer vittnar om att deras medlemmar känner sig kränkta och att deras behov blir ifrågasatta när deras dag bryts ner i minuter och sekunder. De menar att det är få personer som uppger att de vill ha mer stödsatser än vad de faktiskt behöver. I Laholms kommun har man inom ett projekt med stöd från SKR och Vinnova testat att låta personer med funktionsnedsättning själva besluta hur mycket hjälp med ledsagning de behöver. Det visade sig att även om kommunen fick bekosta något fler timmar ledsagare än tidigare, så minskade administrationen kring ansökningarna så mycket att det totalt sett blev en besparing. Att ge insatser utan biståndsbedömning där det är lämpligt, innebär att tid frigörs för biståndsbedömarna att kunna följa upp beslut om insats och andra kvalitetshöjande delar. Något som är viktigt för att personer med funktionsnedsättning ska kunna leva ett liv med hög livskvalitet. En utökad försöksverksamhet kring förenklad biståndsbedömning inom LSS-insatsen ledsagning bör därför prövas.

Tolktjänst

Dagens system för tolktjänst är krångligt, med många olika huvudmän. Det råder oklarhet kring centrala frågor som ansvarsfördelning, huvudmannaskap och finansiering. Det är problematiskt för såväl tolkanvändare som beställare och utförare. Det är därtill stora skillnader över landet i tillgången till välfungerande tolktjänst. Detta sammantaget begränsar möjligheterna till delaktighet och inflytande i samhället för döva och hörselskadade människor. Under 2019 gav en enig riksdag regeringen ett tillkännagivande om att regeringen bör tillsätta en ny utredning om tolktjänst för personer med hörselnedsättning och språkstörning. Det tog drygt ett år, men Kristdemokraterna välkomnar den utredning som nu är tillsatt ”Förstärkt tolktjänst för jämlikhet och delaktighet” (dir. 2020:79) och kommer följa frågan noga.

Ledarhundar

Enligt Synskadades Riksförbund (SRF) ett proportionerligt färre antal synskadade som använder ledarhund i Sverige jämfört med de andra nordiska länderna. Ledarhund är ett hjälpmedel som bidrar till att fler synskadade får en ökad frihet och delaktighet i samhället. Det är därför angeläget att kartlägga hur skillnaderna jämfört med andra nordiska länder ser ut och vad de orsakas av, samt se över behoven att öka tillgängligheten av ledarhundar.

Föreningsliv och fysisk aktivitet

Kristdemokraterna menar att arbetet med inkludering inom idrottsrörelsen inte nog kan betonas. Deltagande i föreningsliv minskar utanförskap och blir en naturlig brygga in till andra delar av samhällslivet. De nätverk och kontakter som ges genom föreningsliv ge ökad möjlighet till exempelvis arbete eller eget boende. Kristdemokraterna föreslår därför exempelvis ett fritidskort till alla barn i årskurs 2–9. Fritidskortet är laddat med

en summa pengar som kan användas för deltagaravgifter inom t.ex. kulturskolan eller idrottsrörelsen.

Undersökningar visar att personer med funktionsnedsättning rör på sig mindre än resten av befolkningen. Det är därför viktigt med insatser som möjliggör fysisk aktivitet för personer med funktionsnedsättning. Det är en investering inte bara för den enskildes fysiska och psykiska hälsa och välmående utan för samhället i stort då de positiva effekterna för individen minskar exempelvis sjukvårds- och rehabiliteringsrelaterade kostnader⁸. Ökad fysisk styrka ger också en större frihet i vardagen. Handlingsplaner och uppföljning för att stimulera fortsatt fysisk aktivitet för de personer som varit inskrivna på barnhabiliteringen och vuxenhabilitering är en viktig åtgärd. Kristdemokraterna vill även se ökad information och stöttning till föräldrar kring vikten av att uppmuntra fysisk aktivitet redan i tidig ålder oavsett funktionsförmåga, och kring vilka effekterna det kan ha på ett barns självständighet och självkänedom.

Kostnaden för den specialutrustning som många gånger krävs för utövande av olika parasporter är ofta högre än den som krävs för motsvarande idrottsaktivitet som inte är anpassad. Det medför att personer med funktionsnedsättning inte alltid kan ges möjlighet att prova på eller delta i de idrotter som de tycker verkar roliga. Effekten kan bli att de inte utövar någon idrottsaktivitet alls. Kristdemokraterna anser därför att detta behöver belysas och eventuellt ses över.

Det finns ytterligare hinder som begränsar möjligheten för en person med funktionsnedsättning att aktivt delta i en idrottsaktivitet. Ett konkret problem för många rullstolsburna personer är att man i många regioner inte får ta med specialutrustning, som exempelvis en rullstol anpassad till basketträningen, i färdtjänsten. Det presenterades en statlig utredning 2018, Särskilda persontransporter – moderniserad lagstiftning för ökad samordning. Utredningen föreslog bland annat följande: ”Under vissa förutsättningar får resenärer ta med förskrivna hjälpmedel som är nödvändiga för den dagliga livsföringen och som inte är tillgängliga på resmålet genom t.ex. förhyrning. Hjälpmedlen ska kunna hanteras som sedvanligt bagage eller transporteras på ett ändamålsenligt sätt. Endast om det finns särskilda skäl får rätten att ta med hjälpmedel leda till en väsentligt fördyrad transport.” Regeringen har ännu inte gett besked kring hur de kommer hantera utredningens förslag. Kristdemokraterna anser att det är angeläget att gå vidare med detta förslag.

Skola och högre utbildning

I en skola där ingen hålls tillbaka och ingen lämnas efter behövs både kunskap, kompetens och flexibilitet. Skolan har länge präglats av en strävan efter inkludering, att ingen ska pekas ut genom att gå i särskild grupp. För barn med olika funktionsnedsättningar krävs särskild planering och tillförsäkran av nödvändiga hjälpmedel för att tillgodose deras behov av stöd och stimulans att utvecklas efter sin personliga potential. Kristdemokraternas förslag och yrkanden inom detta område återfinns i vår kommittémotion inom utgiftsområde 16.

När det gäller högre utbildning vill Kristdemokraterna ge Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) i uppdrag att se över tillgängligheten för högskoleprovet, både

⁸https://www.parasport.se/globalassets/sodermanland-utvecklingscentrum/dokument/rapporter/aktivt_liv.pdf.

vad gäller lokaler och anpassning av provet så att såväl personer med fysiska, intellektuella och neuropsykiatriska funktionshinder har möjlighet att genomföra provet på ett bättre sätt än vad som är möjligt idag. Det är även viktigt att öka tillgängligheten till högre studier för personer med funktionsnedsättning genom anpassning av studietakt och studiestöd. Kristdemokraternas förslag och yrkanden inom detta område återfinns i våra kommittémotioner inom utgiftsområde 15 och 16.

Arbete

Det finns både personliga och samhällsekonomiska effekter av att alla bidrar och hjälper till i samhället utifrån sina egna unika förutsättningar. Detta grundläggande mänskliga behov förändras inte av en funktionsnedsättning. Kristdemokraterna vill därför utreda möjligheten att inkludera utövande av arbete i de grundläggande behoven som ger rätt till personlig assistans. Att få rätt till assistans för utövande av arbete skulle förbättra möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att inkluderas på arbetsmarknaden. Det skulle vara till stor vinst både för den enskild och samhället.

Personer med funktionsnedsättningar, såväl som mindre företag inom det privata näringslivet, beskriver att de höga kostnaderna kopplade till arbetsgivarens ansvar för arbetstekniska hjälpmedel och anpassning av arbetsmiljön utgör ett hinder för anställning. Det kan exempelvis handla om kostnader för att tillhandahålla extra rullstol, skrivbord som kan sänkas extra lågt, tolktjänst eller kommunikationsverktyg. Företagare beskriver att den extra kostnadsbördan jämfört med att anställa en person med likvärdig kompetens – men utan funktionsnedsättning – gör att de avstår att erbjuda en anställning till en person med funktionsnedsättning. Detta medför en inlåsnings effekt då det i stort sett endast är kommuner och stora företag som har möjligheten att erbjuda anställning utan att behöva beakta den extra kostnaden som anställningen av en person med funktionsnedsättning medför. En konsekvens blir att det blir svårare för framför allt personer som har en akademisk utbildning att komma in på arbetsmarknaden. Kristdemokraterna föreslår därför en utredning kring hur man kunna ta bort hinder underlätta för små och medelstora företag att anställa personer med funktionsnedsättning. Utredningen ska ta hänsyn till de samhällsekonomiska kostnaderna som följer av att personer med funktionsnedsättning ställs utanför arbetsmarknaden i enlighet med beskrivningen ovan.

Konsekvenser av ökad digitalisering i samhället

I takt med samhällets ökade digitalisering har mycket av de ansökningar och ärenden som tidigare gjordes genom ifyllande av fysiska blanketter eller personliga besök överförts till plattformar på Internet. Det kan exempelvis handla om ansökningar om bistånd, bankärenden, olika undervisningsinsatser samt kontakt med sjukvård och socialtjänst. För de allra flesta underlättas vardagen av den ökade digitaliseringen och det är viktigt att utvecklingen främjas. Samtidigt kan personer med kognitiva funktionsnedsättningar av olika anledningar ha det svårt att använda sig av dessa medier. För dessa personer kan det vara nödvändigt att få fortsatt möjlighet till exempelvis personliga möten med olika myndigheter och andra relevanta aktörer. Detta för att säkerställa att blanketter bli ifyllda på rätt sätt och inskickade i rätt tid och att avbrott i utbetalningar från ersättningsystem

eller betalningsanmärkningar förhindras. Detta bör ges hänsyn under utvecklingen av samhällets digitalisering.

Ekonomiska ersättningsformer

Sjuk- och aktivitetsersättningen

Kristdemokraterna bidrog inom ramen för den tidigare alliansregeringen till att möjligheterna för personer med sjuk- och aktivitetsersättning att prova förvärvsarbete, studier eller ideellt arbete stärktes. Detta innebar mycket viktiga förbättringar, men det är alltså ett faktum att många av de personer som lever på sjuk- och aktivitetsersättningen har en ekonomisk utsatthet som är mycket svår att påverka. Därför var det viktigt med de förbättringar som genomfördes 2018 med höjd garantiersättning, höjt bostadstillägget samt sänkningen av skatten för personer med sjuk- och aktivitetsersättning. Vi ser samtidigt att detta är en utsatt grupp som riskerar att halka efter ekonomiskt och hamna i ytterligare utsatthet. Kristdemokraterna höjer därför garantinivån inom utgiftsområde 10. För den enskilde innebär det en förstärkning av sjuk- och aktivitetsersättningen med 2 000 kronor om året.

Habiliteringsersättning

Regeringen införde 2018 ett bidrag (habiliteringsersättning) i syfte att stödja kommunerna i deras arbete med att stimulera deltagande i daglig verksamhet. Bidraget får användas av kommunerna för att införa eller höja en låg dagpenning till dem som deltar i daglig verksamhet enligt LSS. Kristdemokraterna anser att målgruppen för bidraget borde utökas till att omfatta även personer som deltar i daglig verksamhet enligt Socialtjänstlagen. Detta eftersom rådande regelverk drar en skiljelinje mellan arbetande kollegor, där vissa personer skulle få en stor ökning av sin dagpenning medan andra personer, som utför samma arbete på samma arbetsplats, inte skulle få någon ökning alls, enbart med anledning av att myndigheten i sin bedömning av personens funktionsnedsättning beslutat om att bevilja insatser enligt olika lagrum.

Övergångsregler när staten byter ersättningsformer

Ursprunget till vårdbidraget var att ge en förälder möjlighet att gå ner i arbetstid för att ge omvårdnad och tillsyn till ett barn med funktionsnedsättning. Barn med funktionsnedsättning skulle kunna leva hemma tillsammans med sin familj – istället för att vårdas på institution. Ett mycket angeläget ändamål. Ofta löpte beslutet under flera år – in i tonåren – med en enklare omprövning vartannat år. Vårdbidragets långsiktiga utformning gav familjer ett andrum, en ekonomisk trygghet och en möjlighet att planera för att få vardagen att gå ihop.

Sedan den 1 januari 2019 ersätts vårdbidraget med den nya förmånen omvårdnadsbidrag. Bidraget baseras på den omvårdnad och tillsyn som ditt barn behöver utöver vad som är vanligt för barn i samma ålder utan funktionsnedsättning. Alla föräldrar som

hade vårdbidraget blev då tvungna att lämna in en ny ansökan till Försäkringskassan för att få de nya bidragen.

Ett problem som uppstått var att de långa handläggningstiderna hos myndigheten har medfört att personer nu står utan dessa pengar (upp till 9 688 kronor per månad för den högsta ersättningsnivån) i väntan på beslut. Detta trots att man tidigare haft långa beslut och trots att förutsättningarna inte ändrats. Samma problematik har uppstått när handkappersättningen ersattes av merkostnadsersättning den 1 januari 2019. Även om ett beviljat omvårdnadsbidrag kommer betalas ut retroaktivt är de långa handläggningstiderna mycket problematiska. Siffror som Sveriges Television har tagit fram visar att det är över 10 000 föräldrar som tvingas leva utan de här pengarna under väntetiden. De drabbade familjerna har ofta det svårt ekonomiskt och saknar de buffertar som krävs för att klara en längre period utan dessa förmåner.

Vi välkomnar därför att regeringen tidigare i år lämnade ett lagförslag om att ett beviljat vårdbidrag fortsatt ska kunna gälla under handläggningstiden vid ansökan om de nya bidragen. Under beredningen i Socialförsäkringsutskottet framkom det dock att lagförslaget kunde tolkas på så sätt att det enbart var de familjer som hade ett pågående vårdbidrag och skulle ansöka om den nya bidragsformen efter den 1 juli 2020, dvs efter att lagändringen skulle träda i kraft, som skulle omfattas. Denna alternativa tolkning skulle lämna de 10 000 familjer som nu befinner sig i glappet i en fortsatt utsatt ekonomisk situation. Det vore ett stort svek med dessa familjer. Kristdemokraterna uppmärksammade utskottet på problematiken och är tacksamma för att ett enigt utskott därefter ställde sig bakom vårt förslag att markera att vi utgår ifrån att även vårdbidrag som har upphört tidigare ska kunna förlängas enligt de nya reglerna. Sedan den 1 juli 2020 har lagändringen trätt i kraft. Vi välkomnar även att regeringen tillför extra resurser till Försäkringskassan för att möjliggöra en snabbare handläggning av dessa ärenden.

Inspektionen för socialförsäkringen granskade nyligen införandet av förmånerna omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning. Inspektionen kom med skarp kritik utifrån problematiken som beskrivits ovan. Inspektionen betonar bland annat att regeringen vid framtida reformer behöver säkerställa att det finns tillräckligt med tid och resurser för Försäkringskassan ska kunna göra nödvändiga förberedelser. Kristdemokraterna instämmer i kritiken till fullo och vi har redan tidigare motionerat i riksdagen om att riktlinjer och rutiner bör tas fram för att säkerställa att en enskild person inte drabbas ekonomiskt av långa handläggningstider när bidrag byter utformning. Detta bör ges regeringen till känna. Det är orimligt att enskilda personer som redan har en ekonomiskt utsatt situation får ett glapp i sin utbetalning på grund av långa handläggningstider när en ersättningsform byter utformning. Övergångsregler behöver fungera bättre.

Bilstöd

Det statliga bilstödet syftar till att möjliggöra ett aktivt och självständigt liv för personer med funktionsnedsättning och leda till ökad delaktighet för dem som inte kan använda allmänna kommunikationer. Bilstödet reformerades 2017 för att bland annat göra det lättare för personer med låga inkomster att skaffa en anpassad bil, men reformeringen fick utstå hård kritik. Försäkringskassans utvärdering från 2018 visade att handläggningstiderna hade förlängts och att de sökande i högre grad än tidigare

hänvisades till att köpa stora och dyrare fordon. För den enskilde bilköparen har det i flera fall – tvärt emot intentionen – inneburit att det har blivit dyrare att skaffa en bil.

Vi kristdemokrater föreslog därför i en partimotion redan 2018 att regeringen så snabbt som möjligt skulle agera och återkomma till riksdagen med förslag på hur bilstödet skulle kunna fungera bättre. Vårt förslag fick då glädjande nog majoritet i socialutskottet. Men dessvärre reserverade sig S, MP, C och L och vid omröstningen i kammaren föll tillkännagivandet med minsta marginal. Ungefär ett år senare agerade till slut regeringen. Även om vi kristdemokrater tycker att det har tagit för lång tid, så välkomnar vi att det från den 1 oktober i år kommer finnas förbättrade möjligheter till bilstöd.

Men bilstödet brister dock fortsatt när det gäller specialanpassade bilbarnstolar. En dom i Högsta förvaltningsdomstolen har skjutit rättspraxis på så sätt att bilstöd bara kan beviljas till fast monterade anordningar på, eller ändringar av, ett specifikt fordon som innebär en varaktig förändring av fordonet. Bilbarnstolar kan emellertid inte vara fast monterade, eftersom de av naturliga skäl behöver bytas ut i takt med att barnet växer. Kristdemokraterna är kritiska till att regeringen inte har vidtagit åtgärder för att motverka effekterna av domen. Det är viktigt att säkerställa att även barn med funktionsnedsättning kan färdas trafiksäkert. Det är därför angeläget att utreda möjligheten att bilstödet även bör omfatta specialanpassade bilbarnstolar.

Pia Steensland (KD)

Acko Ankarberg Johansson (KD)

Gudrun Brunegård (KD)

Michael Anefur (KD)

Roland Utbult (KD)